

TUNA BOYUNCA

Claudio Magris (10 Nisan 1939, Trieste) İtalyan yazar, çevirmen, akademisyen. Torino Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. 1994-96 yılları arasında İtalyan Senatosu'nda görev yaptı. 1986'da yayımlanan *Tuna Boyunca* kitabıyla en büyük çağdaş İtalyan yazarlarından biri olarak kabul edildi, bu kitabıyla Bagutta ödülünü kazandı. *Mikrokozmos* kitabıyla 1997 yılında İtalya'nın en önemli edebiyat ödülü Strega'yı aldı. En son, 2016'da Franz Kafka edebiyat ödülüne layık görüldü. Avrupa edebiyatına ve barışa katkılarından dolayı da çeşitli ödüller aldı, ayrıca 2007 yılında Nobel'e aday gösterildi. 2015'te yayımlanan *Davanın Reddine (Non luogo a procedere)* romanı büyük ses getirdi, *Corriere della Sera* gazetesinin edebiyat eki tarafından yılın en iyi romanı, yılın en iyi yazarı ilan edildi. 1960 yılında evlendiği yazar Marisa Madieri 1996'da öldükten sonra, Triesteli yazar Jole Zanetti'yle ikinci evliliğini yaptı.

Leyla Tonguç Basmacı İstanbul'da doğdu. İtalyan Lisesi'nde okuduktan sonra Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Pennsylvania State University'de Karşılaştırmalı Edebiyat bölümünde İngiliz ve İtalyan edebiyatları alanında yüksek lisans derecesi aldı. İstanbul İtalyan Kültür Heyeti'nde İtalyanca öğretmenliği, metin yazarlığı ve çevirmenlik yaptıktan sonra uzun bir süre British Council İstanbul ofisinde Sanat Etkinlikleri Sorumlusu olarak görev aldı. Halen İtalyanca ve İngilizceden çeviriler yapıyor.

Claudio Magris'in
YKY'deki kitapları:

Davanın Reddine (2018)
Tuna Boyunca (2019)

CLAUDIO MAGRIS

Tuna Boyunca

Gezi

Çeviren
Leyla Tonguç Basmacı

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5386
Edebiyat - 1535

Tuna Boyunca / Claudio Magris
Özgün adı: **Danubio**
Çeviren: **Leyla Tonguç Basmacı**

Kitap editörü: **Korkut Erdur**
Düzeltili: **Devrim Çakar**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Arzu Yaraş**

Baskı: A4 Ofset Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Otosanayi Sitesi Yeşilce Mah. Donanma Sok.
No: 16 Seyrantepe - Kağıthane / İstanbul
Telefon: (0 212) 281 64 48
Sertifika No: 12168

Çeviriye temel alınan baskı: **Garzanti Libri, Milano, 2007**
1. baskı: Turkuvaz Kitap, Ağustos 2008
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Haziran 2019
ISBN 978-975-08-4499-7

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2017
Sertifika No: 12334
Copyright © 1986, Claudio Magris

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Marisa, Francesco ve Paolo'ya

*Atlarına binerek uzaklara, çok uzaklara,
Tuna'ya kadar gidiyorlar..
Kral Matthias'ın Kaçışı, Sloven halk şarkısı*

İçindekiler

Oluk Meselesi • 9
Mühendis Neweklowsky'nin Evrensel Tuna'sı • 53
Wachau • 125
Café Central • 167
Şatolar ve Kulübeler • 221
Panonya • 245
Anka Nine • 297
Şüpheli Haritacılık • 345
Matoas • 371

Oluk Meselesi

1. Bir Tabela

“Sevgili dostum!

Venedik şehrinin belediye meclisi üyesi Sayın Maurizio Cecconi, ‘Yolculuk Mimarisi: Otellerin Tarihi ve Ütopyası’ başlığı altında, ilişikteki projeye dayalı bir sergi düzenlememizi teklif etti. Sergi için önerilen mekân Venedik’tir. Serginin finansmanını çeşitli kurum ve kuruluşların üstleneceğine inanıyoruz. Eğer bu konuda bizimle işbirliği yapmak isterseniz...”

Birkaç gün önce gelen bu samimi davetiye, belirli birisine yazılmamış; bu kadar coşkuyla kime hitap edildiği belirtilmiyor. Belediyenin himayesindeki bu coşkun samimiyet, şahısları aşıp geneli, insanlığı veya hiç değilse kültürlü ve akıllı insanlardan oluşan geniş ve değişken bir topluluğu kapsıyor. İlişikteki öneri Tübingen ve Padova üniversitelerindeki akademisyenler tarafından katı bir mantığa göre hazırlanmış ve sonuna bir de kaynakça eklenmiş. Yolculuğun belirsizliğine, yolların karmaşıklığına ve çatalaşmasına, durakların tesadüflüğüne, akşamın tekinsizliğine ve tüm seyahatlerin asimetrisine amansız bir düzen getirmeyi amaçlıyor. Eğer dedikleri gibi, hayat bir yolculuksa ve dünyadaki varlığımız misafirlikten ibaretse, bu proje Hayat Kanunları’nın bir taslağı sanki.

Gerçi, şimdilerde gezegen ölçeğinde idare edilen ve düzenlenen bu dünyada, yolculuğun verdiği macera ve gizem bitmiş gibi görünüyor; duyulmamış olanı aramak için yola koyulan ve bu esnada gemilerinin batmasına razı olan Baudelaire’in gezginleri, karşılaştıkları tüm beklenmedik felaketlere rağmen evde bıraktıkları sıkıntının aynısını bilinmeyende de bulmuşlardı. Ama yine de hareket etmek hiç yoktan iyidir; insan kırsala doğru hızla yol alan trenin penceresinden dışarı bakar, yüzünü ağaçlardan yola inen serinliğe doğru uzatır; vücudunun içinden bir şeyler geçer, giysilerinin arasına hava girer. Ego bir denizanası gibi yayılır ve büzüşür, hokkadan biraz mürekkep taşar ve renkli bir denizin içinde dağılır. Ama üniformanın yerini pijamanın alması ve yaşamsal bağların tatlı bir şekilde gevşemesi, büyük terhis vaadinden ve sınırın aşıldığı o çılgınca uçuştan çok, ders çizelgesindeki teneffüs saatini andı-

riyor. Benn'in dediği gibi, tartışılabilir gerçeğin altında acımasız maviliğin açıldığını hissettiğimiz zaman bile, bunlar boş hevesten başka bir şey değildir. Bir sürü kendini beğenmiş otoriter falcıdan, aniden çıkan rüzgârın bile turistik fiyat tarifelerindeki “her şey dahil” maddesinin içinde olduğunu öğrendik. Ama neyse ki, sınıflandırmanın ve diyagramların macerası, metodolojinin baştan çıkarıcılığı geride kalıyor. Belediye meclis üyesinin görevlendirdiği Tübingenli profesör, dünyanın tekdüzeliğinin Odyssea'ya; bireylerin somut ve eşi olmayan deneyimlerini tehdit ettiğinin bilincinde olabilir ama üçüncü sayfada, kendi üniversite şehrindeki teolojik seminerin ünlü öğrencisi Hegel'den alıntı yaparak ve deneyimin yönetime dayalı olduğunu onunla beraber tekrarlayarak kendini yüreklendiriyor.

İncecik bir dereye bakan bu ahşap bank, yola çıkmadan kısa bir süre önce posta kutumda bulduğum o sistematik projeye, o akılcı paragrafların yay vuruşları ardında saklanan minyatür Füg Sanatı'na iyi niyetle yaklaşmaya itiyor beni. Ahşabın güzel bir kokusu var, Issız Vadi'nin binicisi gibi erkeksi bir dayanıklılığa sahip, bu arada Breg –yoksa Tuna mı?– kahverengi ve ıslık ıslık akan, bronzdan bir kurdeleye benziyor. Ormandaki tek tük kar öbekleri sayesinde hayat serin ve taze gibi duruyor, gökyüzünün ve rüzgârın getirdiği bir vaat sanki. Bu mutlu rastlantıyla müşfik bir gevşeme hali, “Sevgili dostum” hitabının içtenliğinin de yardımıyla, beni dünyaya güvenmeye ve Venedik projesindeki Alman meslektaşımızın Hegel'in mantık bilimiyle çeşitli otel kategorileri arasında bu kadar açık seçik bir şekilde formüle ettiği sentezi doğrulamaya teşvik ediyor.

Yolculuğun bir mimarisinin olması ve yolcunun birkaç taşla ona katkıda bulunabilmesi iç açıcı bir düşünce, ancak yolcu, manzaraları oluşturan kişi değil de –zira o oturarak yapılan bir iş– onları yıkan ve söken kişi sanki. Hoffman'ın anlattığı Baron von R. böyleydi; manzara koleksiyonu yaparak dünyayı dolaşır ve güzel bir peyzaj yaratmak veya onun tadını çıkartmak için, gerekli gördüğü zaman manzarayı engelleyen ağaçları kestirir, dalları budatır, arazinin engebelerini düzleştirir, kocaman ormanları yok ettirir veya çiftlikleri yıktırır. Ama yıkım da bir çeşit mimaridir; belirli kurallara ve hesaplara uyan bir dekonstrüksiyondur, yapma

ve bozma, yani yeni bir düzen yaratma sanatıdır. Yapraklardan oluşan bir duvar aniden yıkılınca ve günbatımında uzaklarda görünen bir şatoyu ortaya çıkarınca, Baron von R. kendi yarattığı sahneye durup birkaç dakika baktıktan sonra bir daha dönmek üzere oradan aceleyle ayrılmış.

Her deneyim –Baron von R.’ye uzak olan günbatımı şeffaflığı veya Kara Orman’daki bu banka uğrayan şu kar havası bile– azimle izlenen bir yöntemin sonucudur. Hayat asıl gruplandırmalarda, onu sınıflandırmaya çalışan ve böylelikle gizeminin ve cazibesinin yok edilemez kalıntılarını ortaya çıkartan protokollerde ani bir şekilde görünür. Böylece, bu iki coşkulu bilim adamı tarafından Wittgenstein’in *Tractatus*’u (1.1, 1.2, 2.11, 2.12) gibi sunulan bu proje, rakamlar arasındaki minimal aralıklarda yolculuğun sonsuz maceralarının bir an için görünmesine izin veriyor. Projede oteller lüks, orta-sınıf, sade, popüler, yerel, liman, gezinti gibi türlere ya da köylü, soylu, manastır, hayır cemiyeti, aristokrat, esnaf loncası, gümrük, postane ve arabacılara ait olmalarına göre ayrılıyor. Sadece bilimsel tablolar gündelik nesnelere ve olayların, aralarındaki bağların ve sıralanışlarının metafizik mizahını yeterli derecede ortaya çıkarmasını biliyor. *Sahnelere* –otellerde yer alması olası sahneler– ayrılan E bölümünde şöyle yazıyor: “2.13 Erotizm: –kur yapmak– fuhuş. 2.14. Aptes. 2.15. Yatak odaları. 2.16. Uyandırma servisi.”

Kara Orman’da, Neu-Eck’de bulunan ve bu banktan birkaç kilometre uzaklıktaki otel hangi kategoriye dahil edilir bilmiyorum; bundan yirmi üç yıl önce o otelde, Fürstenberg birasının bardak altlığının –kırmızı–beyaz bir çerçevenin içinde mavi çerçeveli altın renkli bir arka fonun üzerinde kırmızı bir ejderhanın olduğu kartondan altlığın– önünde kaderim tayin edilmişti: Gidiş ve dönüş veya o Parisli çalgının dediği gibi, “le voyage pour connaître ma géographie.”¹ Bu banktan birkaç metre uzaklıktaki bir tabela, Tuna’nın kaynağına –yoksa kaynaklarından birine mi?– işaret ediyor, hatta ana kaynağı olduğunu vurguluyor. Hölderlin, nehrin kaynağına yakın kısmına “melodi nehri” derdi, tanrıların derin ve gizli diliydi, efsaneler çağında şiirin ve kelimenin, var olmanın duygusunu Almanya’nın Batı bölgelerine götürmek için üzerinde

1 (Fr.): “kendi coğrafyayı anlamam için bir yolculuk.” (ç. n.)

yukarı doğru yolculuk yaptığı, Avrupa ile Asya'yı, Almanya ile Yunanistan'ı birleştiren yoldu. Hölderlin'e göre nehrin kıyılarında hâlâ tanrılar vardı; saklanıyorlardı, bu sürgün gecesinde ve yabancılaşan modern çağda insanlar tarafından yanlış anlaşılıyorlardı ama yine de canlıydılar ve oradaydılar. Kalbin, özgürlüğün, uzlaşmanın şiiri, uyuyan Almanya'yla beraber uyukluyordu, gerçeğin tekdüzeligi tarafından köreltilmişti ama ütöpik bir gelecekte uyanacaktı.

Nehrin birçok adı var. Bazı halklar için Tuna ile İster, nehrin üst ve alt kesimlerinin, bazen de nehrin tamamının adıydı. Plineius, Strabo ve Ptolemaios birinin nerede bitip diğerinin nerede başladığını merak ederlerdi: İlirya'da mı, yoksa Demirkapı'da mı? Ovidius'un deyiimiyle "bisnominis" veya "iki adlı" nehir, Alman uygarlığını ve eve dönen ruhun Odysseia hayalini doğuya doğru sürükleyip onu, kendini ve düşüşünü gerçekleştirebileceği sayısız melez değişimler yoluyla, başka kültürlerle bir araya getiriyor. Bütün dünyasını bir arada tutan nehir boyunca aralıklı olarak, zamanı ve durumu müsait olunca yolculuk yapan Germanist, yanında alıntılardan ve heveslerden oluşan yükünü taşır; eğer şair kendini *bateau ivre*² teslim ediyorsa, onun yerine geçmek isteyen kişi de yol boyunca görüntülerin, eski önsözlerin, tiyatro programlarının, istasyon dedikodularının, şiirlerin ve savaşların, mezar kitabelerinin ve metafizik yazıtların, gazete kupürlerinin, meyhanelerde ve kiliselerde asılı olan ilanların toplanmasını ve kaydının tutulmasını tavsiye eden Jean Paul'e uymaya çalışıyor. Lamartine'in başlığı şöyledir: *Bir Doğu Yolculuğundan Hatıralar, İzlenimler, Düşünceler ve Manzaralar*. Ama kimin izlenimleri ve düşünceleri? Yalnız yolculuk yapıldığında –fazlasıyla sık olan bir durumdur– harcamaları cepten karşılamak gereklidir ama bazen hayat bize iyi davranır ve ara sıra, kısa süreliğine de olsa, Kıyamet Günü'nde bizim için tanıklık yapacak, adımıza konuşacak dört-beş arkadaşla dünyayı gezip görmemize izin verir.

Yolculuklar arasında eve döndüğü zaman, insan tuttuğu notları temiz kâğıdın düz yüzeyine geçirmeye, bloknot, broşür ve kataloglardan edindiklerini daktiloyla temize çekmeye çalışır. Edebiyat taşınmaya benzer; her taşınma esnasında olduğu gibi, bir şeyler

2 (Fr.): sarhoş gemi (ç. n.).

kaybolur, bir şeyler de unutuldukları yerde tekrar ortaya çıkar. Hölderlin'in "Tuna'nın Kaynağı" şiirinde dediği gibi, gerçekten de öksüz gibiyiz; güneşin parlayan ışınları altında nehir geçip giden hayat gibi akıp gider ama ışığı yansıtıyor olması optik bir yanılsama gibidir, gözler kamaşınca duvarda ışıklı noktalar görür, kaybolan resimli kapakların görüntüleri neon ışığı gibi yanıp söner, görünüşün baştan çıkarıcılığıdır bu.

Günbatımının pencereleri ateşe vermesi gibi, hiçliğin ürpertisi her şeyi, plajda bırakılmış teneke kutuları, arabaların reflektörlerini tutuşturur. Weininger'in yolculuk yaparken dediği gibi, "Nehrin bir bütünlüğü yoktur, yolculuk yapmak da ahlaksızlıktır." Ama nehir Taocu yaşlı bir öğretmen gibidir, kıyıları boyunca hayatın çarkı ve çarkın dişleri arasındaki boşluklar üstüne ders verir. Her yolculukta Güney'den bir şeyler vardır, dinlenme zamanı, rahatlama vardır, dalganın hareketi gibidir. Kıyılarındaki öksüzlere önem vermeyen Tuna, denize doğru, o büyük kanaate doğru akar gider.

2. Donaueschingen, Furtwangen'e Karşı

Breg Nehri'nin kaynağı yakınındaki tabelada, Tuna'nın başlıca kolunun burada doğduğu yazar. Bu levha üzerindeki iddiaya rağmen, Tuna'nın kaynağıyla ilgili yüzyıllardır süregelen tartışma hâlâ hararetle bir şekilde devam etmektedir ve Furtwangen ile Donaueschingen şehirleri arasındaki ateşli çekişmenin temelinde bu yatar. İşi daha da karmaşık hale getiren, Amedeo adındaki saygın sedimentolog ve safsatacı gizli tarihçinin cüretkâr bir tez ortaya atarak Tuna'nın bir musluktan doğduğunu söylemesi olmuştu. Bu konuda Herodotos'un selefi Hekataios'tan günümüzde satılan *Merian* dergisine kadar uzanan yüzlerce yıllık yayınları özetlemek istemesek de Tuna'nın kaynağının Nil'in kaynağı gibi bilinmediği çağlardan söz etmeliyiz; yüzyıllar boyunca âlimlerin yazılarında birbirlerini kovalayan Tuna ile Nil, *in re* değilse de *in verbis*³ yapılan

3 (Lat.): fiilen değilse de sözde (ç. n.).

karşılaştırmalarda ve benzetmelerde birbirlerinin sularına karışıp yansılırdı.

Nehrin kaynakları Herodotos, Strabo, Caesar, Plinius, Ptolemaios, Pseudo-Skymnos, Seneca, Mela ve Eratosthenes'in araştırmalarına, varsayımlarına ve haberlerine konu oldu. Kaynakların yeri, Hersinya Ormanı, Hiperborea toprakları, Pireneler, Keltlerin ve İskitlerin ülkesi, Abnoba Dağı ve Hesperia toprakları olarak verildi; bu arada başka tezlere göre nehir ikiye ayrılıyor, bir kolu Akdeniz'e diğeri de Karadeniz'e akıyordu. Tarihten ve –Argonotların Tuna boyunca Akdeniz'e kadar indiği– mitolojiden tarih öncesi çağlara geçecek olursak, aramalarımız karanlıkta çabalar ve gürültülü bir şekilde yerleşen devasa bir şeylerin içinde, muazzam bir coğrafyada yolunu kaybeder: *Urdonau* Bern Oberland'ında, kaynakları da şu anki Jungfrau ve Eiger zirvelerinin yerinde, Ur-Ren, Ur-Neckar ve Ur-Main'in katıldığı eski Tuna da, Eosen devirde, Tersiyer'in ortalarına doğru, yani bundan altmış ila yirmi milyon yıl önce, günümüzde aşağı yukarı Viyana'nın olduğu yerde, Avrupa'nın güneydoğusunu tamamıyla kaplayan Sarmatik Denizi'nde, okyanusun esas annesi olan Tethys Körfezi'ne dökülürdü.

Arkaik olana ve Hint-Avrupa ön-eklerine karşı pek duyarlı olmayan Amedeo, Urdonau'yu atlayarak Kara Orman'ın içinde, birbirlerine 3 km uzaklıkta olan Furtwangen ile Donaueschingen arasında günümüzde var olan çekişmeye katılıyor. Bilindiği üzere, Tuna'nın kaynağı resmi olarak Donaueschingen'dedir ve buranın sakinleri kararlarıyla bu kaynağın orijinallğine dair garanti verir. Tepeden fişkırان küçük kaynak İmparator Tiberius'un döneminden beri Tuna'nın kaynağı olarak anılır, ayrıca Donaueschingen, Breg ile Brigach nehirlerinin birleştiği yerdir ve mevcut görüş, turistik rehberler, devlet daireleri ve yerel atasözlerine göre, bu birleşme Tuna'nın başlangıcını oluşturur. Orta Avrupa'yı yaratan ve çevreleyen nehrin başlangıcı, Fürstenbergler'in şatosu, *Nibelunglar Destanı* ve *Parsifal*'in el yazmalarının bulunduğu saray kütüphanesi, yörenin prenslerinin adıyla tanınan bira ve Hindemith'e ününü veren müzik festivalleriyle birlikte, prenslerin eski arazilerinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Donaueschingen'de, Fürstenberg Parkı'ndaki tabelada “Hier entspringt die Donau”, yani “Tuna buradan doğar” diye yazar. Ama

Dr. Ludwig Öhrlein'in Breg'in doğduğu yere astığı diğer bir tabelaya göre, nehrin bütün rakip kaynakları arasında Karadeniz'den en uzak olanı burasıdır –tam olarak 2888 km– ve Donaueschingen'den 48,5 km daha uzaktadır. Furtwangen'den birkaç kilometre uzaklıkta, Breg'in doğduğu arazinin sahibi olan Dr. Öhrlein, her türlü resmi kâğıt ve sertifikayla Donaueschingen'e karşı mücadele yürüttü. Bu, Fransız Devrimi'nin geri kalmış “sefil Almanya”daki ufak ve gecikmiş yankısıydı; burjuva zanaatının temsilcisi ve küçük ölçekli toprak sahibi, feodal aristokraseye ve armalarına başkaldırmıştı. Furtwangen'in iyi kalpli yurttaşları Dr. Öhrlein'in arkasında kenetlendiler; Furtwangen Belediye Başkanı'nın, ardında bir grup hemşerisiyle Donaueschingen kaynağına bir şişe Breg suyunu kibiri bir şekilde döktüğü günü herkes hatırlar.

3. Rapor

Yerinde doğrulamak için yanımda getirdiğim ayrıntılı mektupta yer alan Amedeo'nun raporu –birazdan bize katılacak olan Amedeo'nun kendisiyle tartışacağım rapor– birkaç farkla da olsa, Breg'in kaynağının Tuna'nın kaynağı olduğuna, yani Breg'in gerçek Tuna olduğuna, Karadeniz'den daha az uzak olan Brigach'ın Tuna'nın bir kolu olduğuna dair Furtwangen tezini kabul ediyor. Rapor, üslubu keskin bir mektup şeklinde; bilimsel kesinliği hümanist bir zarafet sahibi ve melankoliye eğilimli. Bu mektupta sadece sedimentolojinin kilometre taşları olan heyelan ve büyük toprak kütlelerinin yer değiştirmesi üzerine yapılmış çalışmaların yazarını değil, *Unutkanlığın Methiyesi* gibi daha az tanınan metinlerin ve Alman romantik şiirlerinin sıkıntılı ama yine de titiz çevirilerinin çekingen ve anlaşılması zor yazarını da görüyoruz.

Rapordan anlaşıldığı üzere, onu ilk anda çeken, Breg'in kaynağının yakınında bulunan, dik çatılı, ahşap kaplama duvarlarıyla bir *Gasthaus*'muş.⁴ Nil'in kaynağını araştıran gezginlerinki gibi bir

4 (Alm.): han (ç. n.).

keşif seferinin gerçek hikâyesi olan ve yolculuğun tüm safhalarının anlatıldığı raporunda birçok hanın adı geçiyor; bahçesinde taştan cücelerin, kapısının üzerinde sarmaşıkların, içinde eski piyanoların olduğu veya çatı katına ahşap merdivenlerle çıkılan hanlar. Aslında çok cana yakın ve güven verici olan bir adam tarafından yazılan o raporun satır aralarında, kendine saklanacak, kaybolacak yer arayan birisinin çok belirgin kaçış çabası, içine düştüğü kısırdöngü var. O hanlar, sohbet etmek ve içki içmek için sıcak ve samimi yerler ama yazar, *Stube*'lerin⁵ loş köşelerinde veya tavanı eğimli olanlarında başka şeyler, etik olmayan bir şeyler arıyor; bu, çocukluk kitaplarında adı geçen ve artık bulunması imkânsız olan cadının ormandaki kulübesi. Sanki kendi kendini yakalayamamaktan korkan Tristram Shandy'nin tam tersine, kendine yanlış yönü göstermek ve kaybolmak istiyor.

Amedeo, Furtwangen'in kaynağına ulaşış Saat Müzesi'ni gezmek için durduğunda her çeşit ve boyda binlerce saatin, dışı çarkın, yelkovanın ve akrebin, geçen zamanın harekete geçirdiği robotların ve piyanoların arasında, kendi deyimiyle "bir sarkaç ormanında" uzun uzadıya gezinmişti. Onu dört bir taraftan çevreleyen o eşzamanlı hareket, hayatın gizli ritmi, saf ve boş bir zamanın otomatik ölçümüydü sanki. O mektupta sarkacın iki uç noktası arasında soyut salınım ve onu aşağıya çeken yerçekimi dışında hiçbir şey yokmuş gibi, varoluş, her şeyden bağımsız ve devamlı başlangıca dönen bir hareket sanki; böylece en sonunda, zaman, yıpratma görevini gerçekleştirdikten sonra, vücut dönüşü olmayan bir huzura ulaşıyor. Hayatının kavisi gerçeklik çizgisini teğet geçiyor ama hep aynı noktada geçiyor ve o nokta, birbirlerine fazla yaklaşan iki omurun siyatik sinirini sıkıştırması gibi acıyordu. Ancak bir korse veya bir traksiyon o acı dolu dokunuşu giderebilirdi.

Nehrin kaynaklarına yaptığı küçük keşif gezisi o tıkanıklık duygusundan kurtulmak için bir araç, açık havada gezintiye çıkarak kendi tortulu derinliklerinden uzak durmak için bir hileydi herhalde. İnsanın kendi derin kuyusuna bakmaktan kendisini alması için başkalarının kimliğini veya başka şeylerin gerçeğini ve doğasını incelemekten daha iyi bir yol olamaz.

5 (Alm.): oda (ç. n.).